

SAYI :

BAŞVURU NO :

KARAR TARİHİ 24/08/2017|tarih|

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : ...

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

BAŞVURUYA KONU İDARE

:Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Erciyes
Üniversitesi Rektörlüğü

BAŞVURUNUN KONUSU

: Erciyes Üniversitesi Mustafa Çıkrıkçıoğlu
Meslek Yüksekokulu öğrencisi olan işitme
engelli başvuranın Erciyes Üniversitesi
tarafından makul düzenleme yapılmaması
nedeniyle mezuniyetinin gecikmesi hk.

BAŞVURU TARİHİ

: 20.1.2017

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ :

1) Erciyes Üniversitesi Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu (MÇMYO) Grafik Tasarım Bölümü öğrencisi olan işitme engelli ...'ın 20/01/2017 tarihli başvurusunda, özetle; anılan bölüme 04/09/2014 tarihinde kayıt olduğu, okulda akademik takvim olan 2 yılını tamamladığı, ancak özel eğitimi için gerekli olan özel önlem ve tedbirler zamanında alınmadığı için okulunun uzamış olduğu, bu nedenle 09/06/2016 tarihinde harç ödemesi yaparak yeniden kayıt yenilediği, kayıt olduğu tarihten bu yana normal bireylere verilen eğitim ortamında özel durumu ve farklılığı dikkate alınmadan eğitim verildiği, Erciyes Üniversitesi tarafından makul düzenleme yapılmadığı belirtilmekte idarenin başvuranın özel durumunu gereği gibi dikkate alarak makul düzenlemelerin ivedilikle yerine getirilmesi talep edilmektedir.

Bununla birlikte;

2) Başvuran ... doğumundan hemen sonra geçirmiş olduğu menenjit hastalığı nedeni ile her iki kulakta işitme duyusunu 1996 yılında önemli ölçüde kaybetmiştir. Başvuranın 26/11/1999 tarihli sürekli raporunda işitme kaybına ilişkin tanı bilateral 85 desibel civarında tespit edilmiştir. Hastalık aynı zamanda beyinde hava kabarcıklarının oluşmasına sebep olduğundan başvuran cerrahi müdahale ile yerleştirilen işitme cihazlarından yaşantısının ilk yıllarında faydalanamamıştır.

3) Başvuran 80. Yıl İşitme Engelliler İlköğretim Okulunu bitirdikten sonra Özel Eğitim Meslek Lisesi Müdürlüğü Metal Teknolojileri Bölümünden 13/06/2014 yılında mezun olarak anılan Yüksekokula 2547 sayılı Kanununun 45 inci maddesi mülga (e) bendi uyarınca 04/09/2014 tarihinde sınavsız olarak kaydolmuştur.

4) **Başvuranın babası ..., başvuruya konu idareyi ...'ın özel durumundan haberdar etmek ve mevzuatı hatırlatmak amacıyla;**

4.1)16/10/2014 tarihinde Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne hitaben “.. *Konuşmayı öğrenmeden gerçekleşen bu (işitme) kaybı nedeni ile gerek işitme ve anlama boyutunda, gerekse kendini ifade ve konuşma boyutunda dil edinimi yoktur. İşitme kaybı bilateral çok ileri derecede sensorinöral tipte olup işitme gücünde önemli ölçüde eksiklik bulunmaktadır. Bilindiği gibi sensorinöral kayıpların tıbbi tedavisi yoktur. Ana dillerini ve konuşmayı ancak özel cihazlarla donatıldıklarında ve özel eğitim aldıklarında kazanabilirler...*” açıklamalarında bulunarak mevzuat kapsamında yabancı dilden muaf tutulma talebini içeren;

4.2)16/10/2014 tarihinde Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne hitaben ...'ın işitme engelinin kapsamını açıklayan bir dilekçeyi hazırlayarak “*uzaktan eğitimden muaf tutulmasını, uzaktan eğitime dahil olan derslerini sınıf ortamında işitme engellilere uygun araç gereç ve ders materyalleri temini ile almasının sağlanması*” talebini içeren;

4.3)16/01/2015 tarihinde Rektörlüğü hitaben “*..ana dilini duyup öğrenebilmesi ve konuşması güç olan engelli bireylerin bunu ancak özel eğitim ve tam veya yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi aldıklarında kazanabilecekleri, bu uygulamalar yapılmadan, eğitim için özel tedbirler alınmadan işitme engelli bir bireyin temel, orta, lise ve yükseköğrenimlerinde eğitimini tamamlaması mümkün olmadığını, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının hazırlanması dahilinde başarılı olabileceklerini açıklayarak ...'ın sınav sonuç sistemine her baktığında içinde kaldığı üzüntü ve üzerinde tarif edilemez bir elem ve keder oluştuğunu anlatan, mevzuatı açıklayan ve neticede kaynaştırma öğrencisi olarak liseden mezun olan Başvuranın kaldığı derslerden başarısız sayılmaması...*” talebini içeren;

4.4)28/05/2015 tarihinde ise Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne “*başvuranın kaldığı dersler yerine kolaylaştırıcı önlemlerin alınmasını, uzaktan eğitim ile şahsın başarılı olamayacağını*” belirten, “*... 'ın mesleki derslerdeki sınıf başarısının yüksek olduğunu ifade ederek, bu kez “Özel eğitim hakkında KHK'nın uygulanması, özel eğitim hizmetleri yönetmeliği hükümlerinin uygulanması, bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve ortam düzenlemesi yapılması, bazı derslerinden uygulamalı sınava tabi tutulması, üniversite tarafından kaynaştırma eğitimi verilmesi ve kaynaştırma öğrencisi başarısız notla değerlendirilemez esasına göre işlem yapılması, uzaktan eğitimden muaf*

tutularak uzaktan eğitim dersleri için başkaca kolaylaştırıcı önlemlerin alınması, Yükseköğretim Kurulu ile gerekli koordinasyon ve işbirliği içine girilmesi” taleplerini içeren dilekçeleri iletmiştir.

5) Aynı amaç ile başvuran ... tarafından MÇMYO Müdürlüğüne;

5.1)10/02/2016 tarihli dilekçesinde 10/02/2016 tarihli *kaynaştırma öğrencisi olması nedeniyle yaz stajı uygulamasından muaf tutulması* talebine ilişkin dilekçesi,

5.2)10/02/2016 tarihli kaynaştırma öğrencisi olması nedeniyle *1-2-3 dönem uzaktan eğitim derslerinden muaf tutulması ve bugüne dek yapılması gereken düzenlemelerin yapılmaması nedeniyle kalmış sayıldığı derslerden ‘Kaynaştırma öğrencisi başarısız notla değerlendirilemez’* esasına göre başarılı sayılması talebini sunmuştur.

6) Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün ve Yüksekokul Yönetiminin yukarıda sayılı dilekçelere verdiği yanıtlara bakıldığında;

6.1)Rektörlüğün 22/01/2015 tarih ve 1382 sayılı yazısı ile “*Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin 20 nci maddesi “Öğrenciler, başarı notlarına itiraz edemezler, ancak ara sınavlar ve dönem sonu sınav sonuçlarına itiraz edebilirler. Öğrenciler, itirazlarını notların öğrenci bilgi sistemindeki kesin onay/ilan tarihinden itibaren yedi gün içinde ilgili dekanlığa veya müdürlüğe yazılı olarak yapabilirler.” hükmü gereği ve Yükseköğretim Kurumlarında kaynaştırma eğitimi uygulanmadığından... dilekçeniz işleme alınmamıştır.”* şeklinde yanıt verdiği,

6.2)Erciyes Üniversitesi Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu Yönetim Kurulu 11/02/2016 tarih ve 13 sayılı Kararında “*öğrencinin işitme engelli olduğu, yabancı dil dersinin ise görsel, işitsel ve yazılı olması hasebiyle, öğrencinin yabancı dil derslerinden muaf olmasına.... Diğer derslerin okunarak ve yazılarak anlaşılacağından dönem başında tüm derslerin ders materyallerinin kendisine verilmesine, daha önce alıp da başarısız olduğu derslerin ders materyallerinin temin edilerek kendisine verilmesinden sonra bu mağduriyetinin önlenmesi için talepte bulunduğu derslerden ek sınav hakkı verilmesi için Üniversitemiz senatosunun onayına sunulmasına karar verilmiştir.”* denildiği, bu karara başvuran tarafından 17/02/2016 tarihli dilekçede anılan kararın hukuka aykırı olduğu gerekçesi ile itiraz edildiği,

6.3)Rektörlük başvuranın 17/02/2015 tarihli itirazına vermiş olduğu 24/02/2016 tarih ve E.3181 sayılı şahsa hitaben yazısında “.... *İşitme engelli raporunuzun işitme kaybı oranının belirtildiği güncellenmiş hali ile* birlikte Üniversitemiz Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu Müdürlüğüne yeniden başvuru yapmanız hususunda gereğini ...” denildiği, başvuran tarafından Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğinin 13 ve 18 inci maddeleri (bknz. 23 no’lu prg.) uyarınca 25/02/2017 tarihinde bu yazıya itiraz edildiği;

6.4)Senatonun 04/03/2016 tarihli toplantısında başvuranın yaz stajı uygulaması, uzaktan eğitimden muaf tutulma, kalınan derslerden başarılı sayılarak mezun edilme talebine ilişkin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına görüş sorulması kararının verildiği,

6.5)Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ...’ın durumuna ilişkin göndermiş olduğu yazı

(bknz. 10 no'lu Prg.) kapsamında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına iletilen görüş yazısında; başvuranın 10/02/2016 tarihinde verdiği dilekçelere değinerek **“04.09.2014 tarihinde okulumuza kayıt yaptırmasına rağmen 3 dönem geçtikten sonra kaynaştırma öğrencisi başarısız notla değerlendirilemez esasına göre 3 dönemin derslerinden başarılı sayılmak istediğini”** **“bu talebi yerine kendisine ders materyali (uzaktan eğitim materyali kastedilmektedir) ve ek sınav hakkı tanındığını”,** **“ancak öğrenci velisi ısrarla öğrencinin kaynaştırma öğrencisi olduğu ve başarısız sayılamayacağını belirtmektedir. Öğrenci velisinin dayanak gösterdiği yasal düzenlemelerin hiçbiri öğrenci ...'ın durumuna uymamaktadır. Dolayısıyla talebi uygun değildir.....”**, Öğrenci velisinin dayanak olarak gösterdiği mevzuat maddeleri yazılarak **“Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin “Kaynaştırma”nın tanımının yapıldığı 4 üncü maddesi açıklanmış bu maddenin üniversiteleri kapsamadığı ifade edilmiş, mezkûr Yönetmeliğin 39 uncu maddesi açıklanmış ve “başarısız olarak değerlendirilemeyen bir eğitimden geçen öğrencilerin yükseköğretime geçişine imkân verilmemektedir”** denilmiş, Yükseköğretim Kurumları Özürülüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliğinde Değişiklik yapılmasına dair Yönetmeliğin 12 inci maddesi açıklanmış, açıklanan hükümlerden **“öğrencinin doğrudan başarılı sayılacağı gibi bir ifade yer almamaktadır.”** çıkarımında bulunarak, **“... aldığı derslerin sınavına girmek ve başarmak zorundadır.”** şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.

7) Başvuran, Kayseri İdare Mahkemesinde 2016/753 esasına kayden adı geçen MYO'nun 11/02/2016 tarih ve 13 no'lu Yönetim Kurulu kararı (bknz. 6.2. no'lu prg.) hakkında açtığı davada **“...duyma işlevi tam olmayan davacının etkili materyallerle gerekli tedbirler alınmadığı takdirde anlama ve kavrama hızının diğerlerine göre yavaş olacağı ve bu suretle eğitimi ve öğretim hakkının kısıtlanacağı dikkate alındığında, işitme engelli olan davacının, Yükseköğretim kurumunda almakta olduğu eğitim konusunda önündeki engellerin kaldırılması ve imkan ve fırsat eşitliğini sağlayacak nitelikteki önlemlerin alınması kapsamında engelli niteliğine bağlı olarak yaşadığı eğitim sorunlarının çözümü için gelişen program ve teknik kullanılarak ders programının uyarlanması ve/veya eşdeğer derslerin belirlenmesi gerekirken söz konusu hususta yeterli ve gerekli bir değerlendirme içermeyen dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata uyarlık görülmemiştir...”** denilerek 15/12/2016 tarihli Yürütmeyi Durdurma kararı alınmıştır.

8) Dava sonucunu takiben, adı geçen MÇMYO 05/01/2017 tarih ve 3 sayılı Yönetim Kurulu Toplantısında; **“...öğrencinin meslek alanının zor derslerini dahi başarmış olmakla anlatılanları anlama, yorumlama ve değerlendirme yetisine sahip olduğu görülmekte olup kalan derslerden de uzaktan eğitim ve yüz yüze verilen derslerde ders sorumlusu öğretim elemanlarından ders materyallerini ilgili dönem başında öğrenciye verilmek üzere okul idaresine teslim etmesinin istenerek ilgili öğrenciye yardımcı olunmasına, engelli olmasından dolayı bir nevi pozitif ayrımcılık yapılmasının sağlanmasına oy birliği ile karar verilmiştir.”** şeklinde karar almıştır.

9) 09/03/2017 tarih ve 21 sayılı Yükseköğretim Kurulu Toplantısında alınan kararda yukarıda açıklanan 05/01/2017 tarih ve 3 sayılı Yönetim Kurulu Kararına başvuranın itirazını takiben almış olduğu kararda **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I ve II, Türk Dili-I ve II derslerine eşdeğer dersler alması, matematik ve bilgisayar derslerinin ise gelişen program ve teknik kullanılmasıyla öğrenciye uyarlanması, stajların yükseköğretimdeki öğretmenler nezaretinde yapılması** yönünde karar almıştır.

- 10) Benzer tarihlerde ... Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına mağduriyetini belirten ve yardım talebinde bulunulan dilekçeleri ilemiştir. Bu dilekçeleri takiben, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 06/04/2016 tarih ve 46615 sayılı engelli haklarına ilişkin uluslararası ve ulusal hukuk normlarını açıklayan bir yazıyı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ise 22/03/2016 tarih ve 4744-16893 sayılı yazıyı yine konunun araştırılması amacıyla Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne hitaben ilemiş ancak başvuranın babası bu başvurulardan da bir sonuç alamamıştır.

III. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

11) Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının konuya ilişkin 10/04/2017 tarih ve 24935 sayılı yazısı ve eklerinde özetle;

11. 1)Yükseköğretimde kaynaştırma eğitiminin uygulandığı, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunarak eğitim öğretim gördüğü, ancak yükseköğretimde özel eğitim için bir düzenleme bulunmadığı;

11.2) 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 18/b-5 maddesi uyarınca öğrencilerin kabulü, ders intibakları ve çıkarılmaları ile eğitim-öğretim ve sınavlar konusunda karar verme yetkisinin yükseköğretim kurumlarının ilgili yönetim kurullarına, 15/b-4 maddesi uyarınca da fakülte, enstitü ve yüksekokul yönetim kurulu kararlarına yapılan itirazları inceleyerek kesin karara bağlama yetkisinin de Üniversite Yönetim Kuruluna bırakıldığı;

11.3) 2547 sayılı Kanunun 5-i maddesine göre (Değişik 29/05/1991 – 3747/1 md.) yükseköğretim kurumlarında Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ve Türk Dili dersinin zorunlu olduğu, tüm öğrencilerin programın getirdiği yeterlilikleri yerine getirmesi gerektiği;

11.4)Yükseköğretim kurumlarının program müfredatının ilgili kurulları tarafından belirlendiği, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının uzaktan öğretim derslerine ilişkin bilgisinin bulunmadığı;

11.5)Yükseköğretim kurumlarına 2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 45. Maddesinde belirtilen Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığınca yapılan sınava katılıp başarılı olunması gerektiği;

11.6)Yükseköğretim kurumlarındaki engellilerin devamlılığı, mezuniyeti vb. istatistiklerinin bulunmadığı;

11. 7)Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından Engelli Öğrenci Komisyonu tarafından alınan kararlar yolu ile engellilerin Yükseköğretim hayatına katkı sağlandığı belirtilmektedir.

12)Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün konuya ilişkin 10/04/2017 tarih ve 1028 sayılı yazısı ve eklerinde özetle:

12. 1)Başvuran ... hakkında 17/02/2015 tarih ve 012-21 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile Yabancı Dil – I dersi yerine TE32 Deri İşleme Teknikleri dersini, Yabancı Dil II dersi yerine ise TE49 Temel Örgü Teknikleri dersini almasına karar verildiği, öğrencinin bu dersleri alarak başarılı olduğu;

12.2)Her eğitim ve öğretim yarıyılı başında varsa raporlandırılmış engelli öğrencilerle ilgili akademik ve idari personele bilgilendirme yapıldığı, sınav programı yapılırken engelli öğrencilerin engel durumları göz önünde bulundurularak gözetmen sayısı ve salonlara öğrencinin ulaşımı konusunda gerekli özenin gösterildiği;

12.3)Başvuranın 11/02/2016 tarih ve 013 sayılı Yüksekokul Yönetim Kurulu kararına itiraz ettiği, bu itiraza karşılık Rektörlük Genel Sekreterliğince işitme engelli raporunun işitme kaybı oranının belirtildiği güncellenmiş halinin talep edildiği, başvuran tarafından verilen raporun düzenlenme amacının vergi indiriminden yararlanmak olduğu;

12.4)Yüksekokula her yıl 400 civarında öğrencinin kaydolduğu, kayıtların e-devlet üzerinden yapıldığı, öğrenci okul yönetimini durumundan haberdar etmediği durumda engelli bireyin okul tarafından tespit edilmesinin zor ve zaman alıcı bir süreç olduğu, ancak bundan sonraki akademik yıl başlangıçlarında engelli olabilecek öğrencilerin tespiti için personel görevlendirecekleri;

12.5)Üniversite nezdinde “Engelsiz Kampüs Birimi”nin mevcut olduğu, bu birim kapsamında engelli öğrenci birim temsilcilerinin belirlendiği;

12.6)Üniversite bünyesinde bazı derslerin (Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ve Türk Dili vb.) uzaktan eğitim yolu ile verildiği, diğer derslerin ise sınıf, atölye ve laboratuvar ortamında yapıldığı;

12.7)Yüksekokullarından son beş yıl içerisinde 4 engelli öğrencinin mezun olduğu, 13 öğrencinin ise eğitimlerinin halen devam ettiği, okula giriş ve çıkışlarının engeline uygun şekilde sağlanması için okul idaresi ve bölümlerin gereken özen ve itinayı gösterdiği;

12.8)Engelli öğrencilerin akademik başarısının desteklenmesine yönelik olarak; öğrencinin yaşayabileceği herhangi bir sorun ya da ihtiyacın etkin bir şekilde giderilebilmesi için Üniversitenin eğitim birimlerinin hepsinde akademik unvana sahip Birimin Engelli Öğrenci Temsilcisinin görev yaptığı, temsilcilerin görevinin, engelli öğrencilerin akademik hayatlarına yönelik desteği sağlamak ve birimlerinde mevcut durumdan Engelsiz Kampüs Birimini bilgilendirmek olduğu;

12. 9)Başvuran ...’ın üniversiteden ve yüksekokuldan taleplerinin kendisinin kaynaştırma öğrencisi olduğu, sınav notlarının bu minvalde değerlendirilmesi gerektiği, idarenin bu talebe göre yanıtlarını şekillendirdiği, öğrenciye zaman kaybettirecek bir uygulamanın yapılmadığı, talepleri doğrultusunda eşdeğer derslerin atandığı belirtilmektedir.

13)Kurumumuzca 2016/4990 sayılı dosya hakkında verilen 31/07/2017 tarih ve E.8654 sayılı Tavsiye Kararı kapsamında alınan uzman görüşünde özetle;

13. 1)“İşitme engelli öğrenciler de dili normal işitenlerle aynı süreçten geçerek öğrenirler, ancak engellerinden dolayı bu süreç daha geç tamamlanır. **Bu nedenle, işitme engellilerin okuma ve yazma becerileri akranlarına göre daha geridedir. Dil becerileri okuma/anlama, dinleme, yazılı anlatım ve üst bilişten oluşmaktadır. İşitme engelli öğrencilerin dil düzeyini, işitme kaybının derecesi (hafif, orta, ileri ve çok ileri, işitme kaybının oluş zamanı (doğum öncesi, doğum sırası, doğum sonrası/dili edindikten önce veya sonra), işitme cihazının kullanım özellikleri (erken tanı, cihazı takma yaşı ve süresi), eğitim aldığı okulun türü ve eğitim yöntemi, aile eğitimi alma, sosyoekonomik düzey, zeka düzeyi kriterleri belirlemektedir.”**

13.2)“İşitme engelli öğrencilerin dil düzeyleri çok çeşitlilik göstermektedir... Farklı dil düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin uzaktan eğitimden yararlanabilme becerileri de farklılık gösterecektir. Ülkemizde, üniversite çağındaki işitme engelli öğrencilerin dil düzeylerinde de çeşitlilik görülmektedir. İşitme engelli öğrenciler sahip oldukları dil düzeyi oranında bu (uzaktan eğitim) sistemden yararlanabilirler. Konuşmasının anlaşılabilirliği iyi olan bir öğrencinin okuma anlama ve yazılı anlatım düzeyi daha sınırlı olabilmektedir. Tüm işitme engelli öğrencilerin uzaktan öğretimden faydalanmaları ne yazık ki mümkün değildir (Karasu, 2011; Karasu, Girgin, Uzuner ve Kaya, 2016; Black, Levin, Mehan ve Quinn, 1983).”

13.3)“Engelliler Entegre Yüksekokulunda gerçekleştirilen doktora çalışmaları, projeler ile örgün eğitimdeki işitme engelli öğrencilerin dillerinin yoğun olarak desteklenme ihtiyacı her araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır (Uzuner ve diğ. , 2011; Karasu, 2011; Karasu, Girgin, Uzuner ve Kaya, 2016; Kaya, 2012; Tanndiler, 2012). Örgün eğitimde zorlanan işitme engelli gençlerin, uzaktan eğitimi sürdürebilmeleri talebi/düşüncesi gerçekçi olmaktan uzaktır.”

III. İLGİLİ MEVZUAT

14)Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin “Makul Düzenleme” başlıklı 2 nci maddesinde; “Makul düzenleme, engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğer bireylerle eşit şartlarda kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, orantısız veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder.”; **“Eğitim” başlıklı 24 üncü maddesinde** “...Engellilerin (...) genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almalıdırlar,(...) Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirler, engellilerin tam katılımı hedefine uygun olarak, akademik ve sosyal gelişimi artırıcı ortamlarda sağlanmalıdır...” hükümleri düzenlenmiştir.

15)Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5 inci maddesinde, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak..”; **“Kanun önünde eşitlik” başlıklı 10 uncu maddesinde;** “...Çocuklar, yaşlılar, özürlüler,...için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.”; **“Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42 nci maddesinde;** “...kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz....Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır...””; **“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında** “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler”; **“Yükseköğretim üst kuruluşları” başlıklı 131 inci maddesinde** “Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim - öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.” hükümleri yer almaktadır.

16)6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve

hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, arařtırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.” hükmü,

17)24/06/1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun “Yükseköğretim planlaması” başlıklı 39 uncu maddesi: Yüksek öğretimde, öğretim elemanlarından, tesislerden ve öğrencinin zamanından en verimli bir şekilde yararlanmayı mümkün kılacak ve çeşitli bölgelerdeki yüksek öğretim kurumlarının dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayacak tedbirler alınır; yüksek öğretimin bütününe kapsayan ve orta öğretimle ilgisini sağlayan bir planlama düzeni kurulur.

18)04/11/1981 tarih ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunun “Ana ilkeler” başlıklı 5 inci maddesi e bendinde: “Yükseköğretimde imkan ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemler alınır.”,

19)30/05/1997 tarih ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin “Yükseköğretim” başlıklı 10 uncu maddesinde; “Özel eğitim gerektiren bireylerin ilgi, istek, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde yükseköğretim imkanlarından faydalanabilmeleri için gerekli özel tedbirler alınır.” **“Kaynaştırma” başlıklı 12 inci maddesinde;** “Özel Eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.”,

20)01/07/2005 tarih ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 15 inci maddesinde; **“(Değişik:6/2/2014-6518/73 md.)** Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır. Genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak bütünleştirici planlamalara yer verilir. Örgün eğitim programlarına farklı nedenlerle geç başlamış engellilerin bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli tedbirler alınır. Üniversite öğrencilerinden engelli olanların öğrenime etkin katılımlarını sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu koordinasyonunda, yükseköğretim kurumları bünyesinde, engellilere uygun araç-gereç ve ders materyallerinin, uygun eğitim, araştırma ve barınma ortamlarının temini ile eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunların çözümü gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulur. Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezinin çalışma usul ve esasları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.”,

21)14 Ağustos 2010 tarih ve 27672 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliğinin Amaç başlıklı 1 inci maddesinde “(1) Bu Yönetmeliğın amacı; yükseköğrenim gören engelli öğrencilerin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli akademik ortamın hazırlanmasını ve eğitim-öğretim süreçlerine tam katılımlarını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almak ve düzenlemeler yapmak üzere (...) yükseköğretim kurumları bünyesinde oluşturulacak özörlü öğrenci birimlerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.”; **Yükseköğretim kurulu engelli öğrenciler komisyonu başlıklı 5 inci maddesinde** “(1) Yükseköğretim Kurulu bünyesinde yükseköğrenim aşamasına gelen veya yükseköğrenim gören özörlü öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemek, belirlenen ihtiyaçlara göre yapılması gereken idari düzenlemeleri planlamak ve gerekli alt yapı standartlarını oluşturarak ilgili yükseköğretim kurumları arasında koordinasyonu sağlamak üzere Yükseköğretim Kurulu Özörlü Öğrenciler Komisyonu oluşturulur. (...)”; **Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimleri başlıklı 11 inci maddesinde** “(1) (Değişik: RG-03/01/2013-28517) Yükseköğretim kurumları tarafından eğitim öğretim işlerinden sorumlu bir rektör yardımcısı başkanlığında ve sorumluluğunda,

(...) seçilmiş temsilcilerden oluşan, engelli öğrencilerin idari, fiziksel, barınma ihtiyaçları ile sosyal ve akademik alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için yapılması gerekenleri belirleyip, yapılacak çalışmalarını planlamak, uygulamak, geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek üzere, doğrudan rektörlüğe bağlı engelli öğrenci birimleri oluşturulur. Yükseköğretim kurumları bu birimlerin amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için gerekli olan kaynağı bütçelerinden tahsis ederler. Birimlerin çalışma usul ve esasları yükseköğretim kurumlarınca belirlenir.”; **Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görevleri başlıklı 12 nci maddesinde** “ ... a) Yükseköğretim programlarına kaydı yapılan engelli öğrencilerin öğrenimlerini sürdürdükleri sırada eğitim, öğretim, burs, idari, fiziksel, barınma, sosyal ve benzeri alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için alınması gereken önlemleri belirlemek ve ortadan kaldırmak üzere çözüm önerileri sunmak, gerekli düzenlemeleri üniversitede bulunan diğer birimler veya daire başkanlıkları ile eşgüdüm içerisinde yapmak, **b) Engelli üniversite öğrencilerinin akademik, fiziksel ve sosyal yaşamlarını engellemeyecek biçimde öğretim programlarını düzenlemek için engelli öğrencinin devam ettiği eğitim ortamının uygunlaştırılması**, engellilere yönelik araç gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, engellilere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının düzenlenmesi konularında çalışmalar yapmak, (...) ğ) **Bütün öğrencilerin adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması, fırsat eşitliğini sağlamak ve eğitim sürecini engelli öğrenciler için de anlamlı hale getirmek için; engelli öğrencinin sınavlarla ilgili süre, mekân, materyal, refakatçi okuyucu sağlamak ve engelin doğasından kaynaklanan farklılıklara göre alınacak gerekli tedbirleri almak, düzenlemeleri yapmak (...)**” hükümleri düzenlenmiştir

22)31/05/2006 tarih ve 26184 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin “Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi” başlıklı 84 üncü maddesinde; “(1) “Özel eğitim uygulama merkezleri (okullarında) ve özel eğitim mesleki eğitim merkezlerinde (okullarında) öğrenci başarısının değerlendirilmesi aşağıdaki hususlara göre yapılır.” a) Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP’lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır. Bu kapsamda öğrencinin bütün dersleri için ayrı ayrı olmak üzere her dönemde kazandırılması hedeflenen amaçların davranışlarının yer aldığı çizelgeler hazırlanır. Bu 29 çizelgede bir dönem için belirlenen davranışların toplamı 100 puan olacak şekilde her bir davranış puanlanır. b) Bu okullara devam eden öğrenciler başarısız notla değerlendirilmez Öğrencilerin başarıları ise dört ayrı notla aşağıdaki şekilde değerlendirilir...”

23)30/03/2013 tarih ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğinin 13 üncü maddesi: “Bu Yönetmelik hükümlerine göre alınmış olan sürekli raporlar ile süreli raporların geçerlilik süresi dolmadan tekrar rapor alınmak istenmesi durumunda, mükerrer rapor tanzimini önlemek amacıyla, ilgililerin daha önce özürlü sağlık kurulu raporu alıp almadıklarına ilişkin beyanı istenir. İlgilinin beyanı üzerine veya bir başka şekilde, evvelce özürlü sağlık kurulu raporu verilmiş olduğunun tespiti halinde tekrar rapor verilmez. Kullanım amacına uygun olarak düzenlenmiş ve bu Yönetmelik hükümlerine göre alınmış olan sürekli raporlara sahip kişilerden kurumlarca yeniden rapor istenilmez.”, **18 inci maddesi** “Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce; özürlüler için düzenlenmiş sağlık kurulu raporlarıyla belirlenmiş olan özür oranları, çalışma gücü kayıp oranları, vücut iş görme gücü kaybı oranları, tüm vücut fonksiyon kaybı oranları geçerli olup bu oranlara dayanılarak sağlanmış sosyal destek ve yardım hizmetlerinin sürdürülebilmesi için yeniden özürlü sağlık kurulu raporu düzenlenmez.” denilmektedir.

24) Yükseköğretim Kurulunun 25/08/2011 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında alınan kararda “engelli öğrenciler için (özellikle işitme engelliler) öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda en erişilebilir sınav formatının belirlenmesine, raporla belirlenmiş engellilik durumlarında üniversite engelli öğrenci birimleriyle işbirliği ile öğrencilere ek süre verilmesine (engel durumuna göre)” denilmektedir.

IV. KAMU DENETÇİSİ SN. ARİF DÜLGER’İN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ 25)

Kamu Denetçisi tarafından idarenin işleminin hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu değerlendirilerek; ilgili ulusal ve uluslararası hukuk ve iyi yönetim ilkelerine uygun davranılması hususunda Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü’ne; mağduriyetlerin önüne geçilmesi ve oluşmaması adına işitme engelli öğrencilere yönelik bağlayıcı nitelikte düzenleme yapılması ve denetimlerini arttırılması hususunda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına tavsiyede bulunulmasına ilişkin öneri Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme 26) Başvuran, 1 no’lu paragrafta özetlendiği gibi öğrencisi olduğu Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün işitme engelli olması nedeniyle Kanun ve ilgili mevzuatı kapsamında almış olması gereken önlemleri zamanında almaması ve makul düzenleme yapmaması nedeniyle yaşamış olduğu mağduriyetin giderilmesi talebi ile Kurumumuza başvurmuştur.

27) Başvuranın 2014-2015 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere 4 dönem boyunca aldığı derslere bakıldığında, Matematik, Bilgisayar-I ve II, uzaktan eğitim dersleri olan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I ve II, Türk Dili-I ve II derslerinden ve atölye derslerinden olan Özgün Baskı Grafiği dersi haricinde mesleki derslerin tamamından başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo – Başvuranın almış olduğu dersler (2014 – 2016)

	1. Dönem		2. Dönem		3. Dönem		4. Dönem	
Başarılı	Yazı	Görsel İletişim	Tipografi	I	İşletme Yönetimi Tek	nik	Resim ve	
		Bilgisayar II	Reklamcılık	Grafi	Tasarımı II			
	Perspektif		Temel Grafik		Kalite Güvence ve	Endüstri	Grafiği	
	Temel	Sanat	Paket	Program	Standartları	Tasarımı		
	Eğitimi-I	Kullanımı –	I Sistem Analizi ve Atö		lye Grafik Grafik Desen	Temel Fotoğraf		
	Tasarımı I	Üretim Te	nolojisi					
			Bilgisi		Grafik Tasarım I		Masaüstü Yayıncılık	

		Temel Sanat Eğitimi II Web Tasarım Deri İşleme Teknikleri	Paket Program II Kullanımı – II Masaüstü Yayıncılık I İllüstrasyon Reklam Analizi Temel Örgü Teknikleri	II Reklam Fotoğrafçılığı Tipografi II
Başarısız	Bilgisayar-I Matematik Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I Türk Dili-I	Bilgisayar-II Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-II Türk Dili-II		Özgün Baskı Grafiği

28) Başvuranın başarılı olduğu derslere bakıldığında bu derslerden nasıl başarılı olduğu ve başarısız sayıldığı derslerin başvuranın mezuniyetine neden engel teşkil ettiği sorusu öncelikle yanıtlanmalıdır. Yukarıda 13.1. no'lu paragrafta açıklandığı üzere işitme engellilerin dil becerisinin

(okuma/anlama, dinleme, yazılı anlatım ve üst biliş) boyutunu farklı unsurlar belirlemekte, farklı dil düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin uzaktan eğitimden yararlanabilme becerilerinin de farklılık göstereceği, işitme engelli öğrencilerin sahip oldukları dil düzeyi oranında uzaktan eğitim sisteminden yararlanabileceği, tüm işitme engelli öğrencilerin uzaktan öğretimden faydalanmalarının mümkün olmadığı açıklanmaktadır. Somut olayda, ...'in dil becerisinin, işitme kaybının doğumdan hemen sonra gerçekleşmesi, buna bağlı olarak hafif geriliği tespit edilmesi, cihaz kullanamaması gibi etkenler düşünüldüğünde uzaktan eğitim ile başarılı olma olasılığının düşük olduğu, dolayısıyla engelli bireyin önünde uzaktan eğitim ile verilen derslerin başvuranın yükseköğrenime tam anlamıyla katılımı ve mezuniyetin önünde engel niteliği taşıdığı, 2547 sayılı Kanunun Yükseköğretimde imkan ve fırsat eşitliğini sağlayacak önlemlerin alınacağına dair 5/e maddesi ve 5378 sayılı Kanunun hiçbir gerekçe ile engellilerin eğitim almasının engellenemeyeceğini, hayat boyu eğitim imkanından ayrımcılığa uğramadan yararlandırılacağına ilişkin düzenlemelerini içeren 15 inci maddesine aykırı olduğu açıktır. 29) Aynı unsur, başvuranın başarısız sayıldığı matematik ve bilgisayar dersleri için de geçerli olup bir işitme engellinin herhangi bir dersten başarılı olabilmesi işitme engelli başvuranın altyapısı ve engelinden kaynaklı özel ihtiyaçlarına göre hazırlanan bireysel bir program dahilinde verilmesi, derslerin işlenişine bağlı olarak sınavların buna göre hazırlanması, gerekirse sınavların anlık ve uygulamalı sorular ile gerçekleştirilmesi şartına bağlıdır. Nitekim uluslararası hukukta engellilerin bireysel ihtiyaçlarına yönelik uygulama ihtiyacı öngörülerek “makul düzenleme” kavramı yerleştirilmiş, ayrıca BM Engelli Hakları Sözleşmesinin 24 üncü maddesinde, “...Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirlere değinilmiş, bu yolla engellilerin tam katılımı hedefine vurgu yapılmıştır. Aksi takdirde engelli bireyi engelinin elvermediği şekilde eğitime tabi tutmanın, işitme engeli olmayan bireylere uygulanan program ve sınav içeriğini uygulamanın, engelli bireyin engeli nedeniyle bir kez daha dezavantajlı konuma sokulması anlamına geleceği açıktır. 30) Ancak, uzaktan eğitim ve duyan kişilerden oluşan bir sınıfta işitme engelli bir öğrenciye farklılığı ve engeli adeta yokmuşçasına anlatılan dersler fırsat eşitliğini sağlamaya ve engeli kaldırmaya yönelik tedbirden öte olduğu gibi tam katılım hedefinden de uzaktır. Ulusal hukuk açısından bireysel tedbir alınması hususu incelendiğinde, kanun koyucunun Anayasanın 5 inci, 10 uncu ve 42 nci maddesinde ve 2547 sayılı Kanun ile bireysel tedbirin dayanağını çizdiği görülmekte, 573 sayılı KHK'nın 10 uncu maddesinde “...yükseköğretim imkânlarından faydalanabilmeleri için gerekli özel tedbirler alınır.”

hükmü ve 12 nci maddesi ile kaynaştırmanın her tür ve kademedeki kurumda sürdürüleceği kurala bağlanarak idarelere açıkça sorumluluk yüklediği görülmektedir. Bu sorumluluk ise işitme engelliler bakımından olduğu mekânın (Kampüs, kampüs binaları, sınıf vb.) görsel uyarılar ile donatılması, sınıflarda gelişen teknoloji yöntem ve materyallerden faydalanılması (ID sistemler vb.), öğretim görevlilerinin dersi her hal ve şartta sınıfa dönük anlatmaları ve işaret dili öğrenmeleri gibi pek çok farklı yöntem ile gerçekleştirilebilecektir. **31)** Dolayısıyla, işitme engellilere yükseköğretimde derslerin bireyselleştirilmiş program dahilinde, gerekli materyal ve donanım sağlanarak verilmesi gerekliliği devletimiz açısından bağlayıcı olan uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat ile düzenlenmiş olmakla birlikte; olaylar bölümünden de anlaşılacağı üzere **Yükseköğretim Kurumunun tutum ve davranışı engelli bireyin hukuk ile korunan, imkan ve fırsat eşitliği ilkesinden faydalanması ve öğrenime tam anlamıyla katılımının sağlanmasında önem arz etmektedir.**

32)Tüm bu hususlar çerçevesinde; dosya kapsamına göre Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü ve MÇMYO'nun işitme engelli öğrencisine tutum ve davranışı değerlendirildiğinde;

32.1)Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği (bknz. Prg. 21) uyarınca kurulan Engelsiz Kampüs Biriminin Rektörlüğe bağlı olmasına, başvuranın babası tarafından dönemin başlamasıyla birlikte oğlu hakkında sayısız dilekçe verilmesine rağmen, **Engelsiz Kampüs Birimi ile Rektörlükçe irtibata geçilmediği, MÇMYO engelli temsilcisi tarafından da ...ın durumunun anılan Birime bildirilmediği;**

32.2)Başvuranın babası ve şahsı tarafından verilen dilekçeler, ilgili Kamu Kurum ve Kuruluşlarından gelen yazılara rağmen, Rektörlüğün ya da MÇMYO'nun işitme engelli bireyin akademik yaşantısında nelere ihtiyaç duyacağı, derslerin nasıl işlenmesi gerekeceği, bireysel eğitim programının ne olduğu, Yükseköğretim Kurumlarında liseden kaynaştırma öğrencisi olarak mezun olan işitme engelli öğrenciye özel eğitiminin ne şekilde sağlanacağı gibi **Anayasa, 2547 sayılı Kanun, 573 sayılı KHK, 5378 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik maddelerinin uygulanmasına yönelik farkındalık, bilgi edinme, İl Milli Eğitim Müdürlüğü kurumları, Engelliler Entegre Yüksekokulu gibi ilgili Kurum ve Kuruluşlarla ya da başvuranın ebeveynleriyle irtibata geçme gibi çözüm oluşturma hedefli herhangi bir girişimine, adı geçen engelli öğrenci için makul düzenlemenin ne olabileceğini öğrenmeye ve anlamaya ilişkin samimi bir çaba sarf edildiğine ilişkin bulguya rastlanmadığı;**

32.3)Rektörlüğün, ilgili Yönetmelik hükmü dışında (bknz. 23 no'lu prg.) **sürekli engellilik durumu olan işitme engelli öğrenciden raporunun güncellenmesini talep ettiği;**

32.4)Engelsiz Kampüs Biriminin yaptığı çalışmaların Kampüsün fiziki şartları ve özellikle görme engellilerin akademik hayatına katkı sağlayacak yaklaşımlar içerdiği, **işitme engelli öğrencilerin yaşamakta olduğu fiziki ve özellikle akademik engellere ilişkin farkındalığının yeterli düzeyde olmadığı;** **32.5)**Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına gönderilen 6.5 no'lu paragrafta sunulan görüş yazısında, **...ın babası tarafından dönemin başladığı tarihten itibaren verilen dört ayrı dilekçeden hiç bahsedilmediği,** idareye düşen sorumluluk ve ödevlerin de çerçevesini çizen Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliğinin 12 inci maddesinde **“bütün öğrencilerin adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması, fırsat eşitliğini sağlamak ve eğitim sürecini engelli öğrenciler için de anlamlı hale getirmek için; engelli öğrencinin sınavlarla ilgili süre, mekan, materyal, refakatçi okuyucu sağlamak ve engelin doğasından kaynaklanan farklılıklara göre alınacak gerekli tedbirleri almak, düzenlemeleri yapmak” şeklindeki**

hükmünün görüş yazısında açıkça yazılmasına, hükmün idarece bilinmesine rağmen, hükmün gereğini yerine getirmeden, %85 sensöörinal işitme kaybı olan ve özel eğitime ihtiyaç duyan başvurandan, işitme engeli olmayan kişilerle aynı şartlar altında, ek sınav hakkı ve uzaktan eğitim materyali temin edilerek başarılı olmasının beklendiği;

32.6)İdarenin, bu şekilde engelli bireye gerekli makul düzenlemeyi yaptığını iddia ettiği görülmekle birlikte III. Bölümde yazılı Kanun ve mevzuata, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının

Yükseköğretimde kaynaştırma eğitimi olduğuna dair yazısına rağmen Yüksekokul yönetimi kaynaştırma eğitiminin Yükseköğretimi kapsamadığı konusunda ısrarcı davrandığı, dolayısıyla yukarıda sayılan mevzuat hükümleri uyarınca ve hakkaniyet çerçevesinde başvuran ...'ın yükseköğretim hayatını kolaylaştırmak, Yönetmelik hükmü gereği "adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması, fırsat eşitliğinin sağlamak ve eğitim sürecini engelli öğrenciler için de anlamlı hale getirmek için" gerekli düzenlemeleri yerinde ve zamanında yapmadığı, başvuran engelli öğrenci için Yükseköğretim hayatının giderek çekilmez hale geldiği, İdarenin, ...'ın babası tarafından verilen ilk dilekçenin üzerinden geçen 3 sene sonrasında yargı kararı ile harekete geçerek 05/01/2017 tarih ve 3 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile eşdeğer ders alınması yönünde önlem aldığı, başvurana uzaktan eğitim materyali verilmesine devam edildiği, dolayısıyla başvuranın engel durumunun adeta görmezden gelindiği;

32.7)İdare tarafından, başvuranın ve babasının taleplerinin ...'ın doğrudan sınıf geçirilmesi şeklinde algılandığı, kaynaştırma eğitiminin ise temel eğitimde kullanılan bir terminoloji olduğu ve yükseköğretime ait olmadığı şeklinde hukuk ve mevzuata aykırı bir değerlendirme yapıldığı, konuya ilişkin mevzuatı (bknz. III. Bölüm) dar anlamda yorumlamayı tercih ederek makul düzenleme yapmaktan kaçındığı;

32.8)Başvuranın, mesleki derslerde sağlamış olduğu başarıya bakıldığında, başvuranın engeli ve sınıftaki varlığı hakkında öğretim görevlilerinin önemli bir kısmının başvuranın ailesi tarafından haberdar edildiği, ödev ve projeler için gerekli materyallerin öğrenildiği, ders içeriği etüt edilerek ...'a ebeveynleri tarafından anlatıldığı, bazı öğretim görevlilerinin desteğiyle de başvuranın bilgiye ve akademik erişimine katkı sağlanarak mevcut duruma gelindiği, dolayısıyla şikayete konu Yükseköğretim Kurumu tarafından planlanması ve uygulanması gereken bireysel eğitim programının bir nevi başvuranın ailesi tarafından başvurana sağlandığı ve 29 dersten bu şekilde başarılı olduğu;

33) Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün ve Mustafa Çıkrıkçioğlu MYO Müdürlüğünün, işitme engelli öğrencisinin öncelikle altyapısını anlamaya yönelik okuma/anlama, dinleme, yazılı anlatım ve üst bilişten oluşan dil becerisine ilişkin düzeyini tespit etmesi, bu tespite dayalı olarak yükseköğrenimini yoğun özel eğitim ile desteklemek üzere Yönetmelik çerçevesinde Engelsiz Kampüs Birimi ile koordineli bir şekilde çalışması gerekirken işitme engelli öğrencisi karşısında Yükseköğretim hayatını zorlaştıran tutum ve davranış sergilediği, çözüme yönelik olmayan Senato kararları ve Yönetim Kurulu Kararları ile öğrencisinin mezuniyetini geciktirdiği, bu tutumunu yargı kararına rağmen sürdürdüğü, anılan idarenin adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutma, fırsat eşitliğini sağlamak ve dolayısıyla Yükseköğretim hayatını anlamlı kılmak adına gerekli makul düzenlemeleri yapmadığı sonuç ve kanaatine varılmaktadır.

34)Diğer yandan, dosya kapsamına konu mağduriyetin sadece başvurana ait olmadığı, engellilerin yükseköğrenime erişiminde üniversitelerin erişim kavramını sadece ortopedik ve görme engelliler açısından mimari erişim olarak algılama eğiliminde oldukları, işitme engellilerin mimari ve

akademik erişilebilirliklerine ilişkin farkındalığın sınırlı olduğu, işitme engellilerin yükseköğretime kayıt ve mezun olma oranlarının nispeten düşük olduğu, Yükseköğretim Kurumlarının işitme engelli öğrencinin ders içeriğini oluşturmada gerekli iş ve işlemleri gerçekleştirmekte isteksiz ve yetersiz tutum sergilediği, dahası kaynaştırma öğrencisi olarak mezun olan bir işitme engellinin Yükseköğretim Kurumuna başladığında işitme engeli ortadan kalkmışçasına tutum ve davranışa maruz kaldığı, konuya ilişkin MEB ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı arasında daha fazla koordinasyona ihtiyaç duyulduğu mevcut bilgi ve belgeler ile 13 no'lu paragrafta anılan 2016/4990 sayılı dosya kapsamında alınan Tavsiye Kararına konu araştırma belgelerinden (Yükseköğretim Kurulu Özürlü Öğrenci Komisyonu, Engelsiz Üniversite Birimlerinin Yapılandırılması ve İşleyişi Toplantısı, 2010; Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun Engelli Hakları İnceleme Raporu, 2013; Demir ve Tiryaki, Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Türkçe Eğitiminin ve Okuma-Yazma Becerilerinin Değerlendirilmesi, 2013) anlaşılmaktadır.

35) Anayasanın 131 inci maddesinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının kuruluş amacı

Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek şeklinde belirlenmiş, 2547 sayılı Kanunda **Kurulun görevleri arasında eğitim - öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi**, Yükseköğretim Denetleme Kurulunun görevleri arasında **Yükseköğretim kurumlarında, eğitim - öğretim ve diğer faaliyetlerin bu Kanunda belirtilen amaca ve ana ilkelere uygunluğunu Yükseköğretim Kurulu adına denetlemek** sayılmış, yükseköğretimin planlanması görevini yerine getirirken MEB ile koordine içerisinde olacağı öngörülmüş, benzer bir ilke 1739 sayılı Kanun ile de bu açıkça düzenlenmiş (bknz. 17 no'lu prg.), 5378 sayılı Kanun uyarınca da genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak **bütünleştirici planlamalara yer verileceği hükme bağlanmış**, ayrıca Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı altında engelli öğrencilerin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli akademik ortamın hazırlanmasını ve eğitim-öğretim süreçlerine tam katılımlarını sağlamak adına gerekli tedbirleri almak ve düzenlemeler yapmak amacıyla Komisyon kurulması öngörülmüştür.

36) İşitme engelliler için akademik erişimin tam anlamıyla sağlanması yönünde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına Anayasa ve Kanun ile yüklenen görevlerin Engelli Öğrenciler Komisyonu nezdinde toplantı, seminer ve ihtiyaca binaen doğan Kurul kararları ile sağlanmaya çalışıldığı, ancak somut olayda da görüldüğü üzere işitme engelli birey(ler)in eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden faydalanması için yeterli olmadığı değerlendirilmekte;

36.1) İşitme engelli bireylerin yükseköğretime erişimlerinin özellikle akademik erişilebilirliğini tam anlamıyla sağlanması amacıyla yönlendirici ve bağlayıcı nitelikte ikincil bir mevzuatın oluşturulması,

36.2) Kaynaştırma öğrencisi olarak liseden mezun olan bireylerin yükseköğretime yerleştirilmesi ve devamlılığın sağlanması hususunda MEB ile koordineli olarak yükseköğretimde özel eğitimin yapılma usul ve esasların belirlenmesine ilişkin ikincil mevzuatın hazırlanması,

36.3) Uzaktan eğitim ile verilen ve YÖK dersleri olarak da bilinen ders materyallerinin işitme engelliler için uyarlanarak sınav içerik ve uygulamalarının da buna göre hazırlanması, bu amaç ile ayrıca bir rehber oluşturulması,

36.4) Yükseköğretim Kurumları üzerinde YÖK Denetleme Kurulunun engelli mevzuatının üniversitelerce uygulanması hususunda denetimini artırması ve sistematik hale getirmesi, **ihtiyacının işitme engelli bireylerin yükseköğretime tam anlamıyla erişimi, toplumsal yaşantıya dahil**

edilmesi, istihdama katılımı, anlamlı ve kaliteli bir hayat sürmelerine katkıda sağlanması için elzem olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

37) İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; **Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, eşitlik, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi ilkelerine uymadığı tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.**

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

38) 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Kayseri İdare Mahkemesinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün işitme engelli bireyler için fiziki ve akademik koşullar anlamında tam erişilebilir hale gelmesinin sağlanması amacıyla konu hakkında bilgi ve donanım sahibi "sahada çalışan deneyimliler", İşitme Engelliler Entegre Yüksekokulu vb. erişilebilirlik konusuna vâkıf kişi, kurum ve kuruluşlardan danışmanlık alarak makul düzenlemenin belirlenmesi ve uygulanması;

İşitme engelli öğrencisine hatalı davrandığının kabulü ile bundan sonraki işlemlerinde ve benzer konularda kendisine yapılacak başvurularda; Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin 2 nci ve 24 üncü maddeleri; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu ve 42 nci maddeleri; 573 sayılı KHK'nın 10 uncu maddesi; 5378 sayılı Kanunun 15 inci maddesi; Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliğinin 12 nci maddesi âmir hükümlerine ve iyi yönetim ilkelerine uygun davranılması; hususlarında **ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE TAVSİYEDE BULUNULMASINA; Öte yandan benzer mağduriyetlerin giderilmesi ve yeni mağduriyetlerin oluşmaması adına işitme engelli öğrencilere yönelik düzenleme yapılması ve bu meyanda denetimlerin arttırılması hususunda YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA, Kararın başvurana, YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞINA ve ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE tebliğine; 6328 sayılı Kanunun 20 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ve Erciyes Üniversitesi Rektörlüğünün bu karar üzerine tesis edilecek işlemi otuz gün içinde Kurumumuza bildirmesinin zorunlu olduğuna ilişkin bilgilendirilmelerine, Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.**

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ

Kamu Başdenetçisi